

Filosofie en actualiteit

Tweede bijeenkomst

Journalistieke vragen

- Over wat voor soort gebeurtenis hebben we het?
- Wat is de oorzaak?
- Wat gebeurt er verder?
- Hoe moeten we deze gebeurtenis beoordelen?

Filosofische uitgangspunten

- Tegenstelling particularia - universalia
- Causaliteit (oorzaken en gevolgen)
- Inductie - deductie
- Ethiek: hoe hoort het?

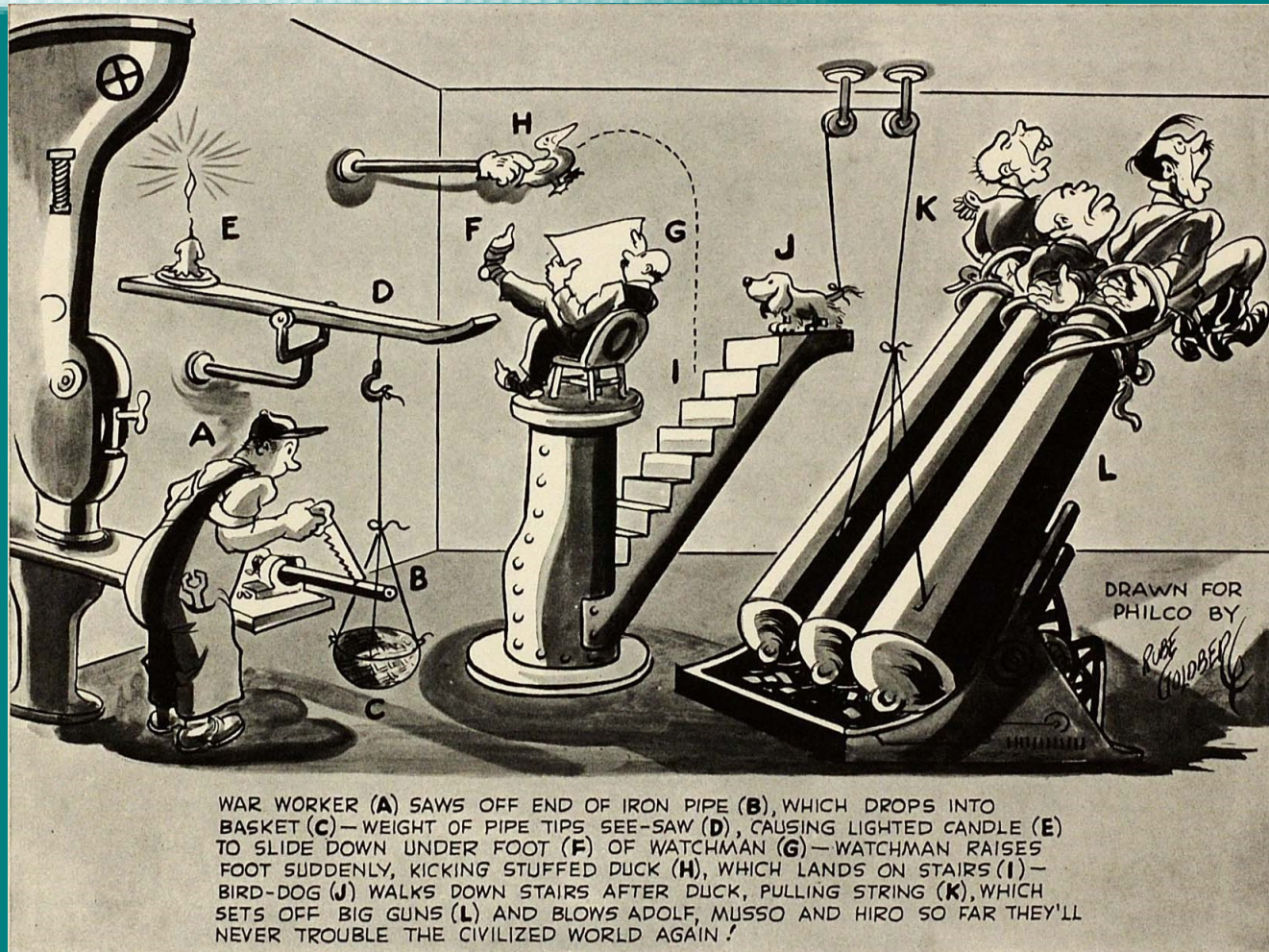
Particularia - universalia

Plato's ideeënwereld

Rube Goldberg

Inductie

- Alle zwanen die ik ken zijn wit → Zijn alle zwanen wit?
- Als morgen de zon niet meer opkomt, is dat een fout van de zon?
- Wat is er fout aan: "Inductie heeft in het verleden goed gewerkt. Dat zal het dus ook in de toekomst wel doen"

Ethiek

- Uitgangspunten voor menselijk handelen
- Aristoteles: het juiste midden
- Kant: "Handel volgens de regel die u tevens als universele wet zou willen"
- Utilitarisme: grootste geluk voor de meeste mensen
- Wetenschap: ethiek genetisch bepaald

Samenvatting "Over vrijheid"

- Keuzestress
- Liberalisme
- Zelfbepaling
- Het vrije woord
- Godsdienstvrijheid
- Rationaliteit / empathie
- Mening of dialoog?

Keuzestress

- Isaiah Berlin: negatieve en positieve vrijheid
  - Negatief: belemmeringen
  - Positief: motivatie
- Parabolisch verband keuzemogelijkheden en motivatie
- Verband identiteit en motivatie (religie)

Positieve en negatieve vrijheid *

- Positieve vrijheid: autonomie
  - Negatieve uitwerking: Lebensraum
  - Belemmering: fundamentalisme
- Negatieve vrijheid: ontbreken van belemmeringen (Bentham & Mill)
- Hoe kunnen we beide vrijheden optimaal tot hun recht laten komen?

Liberalisme

- ~~Maximale vrijheid voor het individu~~
- Democratie, vrijheid van meningsuiting, vrijheid van godsdienst, vrije markt
- Problemen:
  - Consumptiedrang
  - Kloof tussen arm en rijk
  - Verlies van sociale cohesie
  - Gebrek aan morele zingeving

Liberalisme 2

- Grens aan de vrijheid: schadebeginsel van Mill
- Maar de burger wil meer dan vrijheid alleen
- Platte wereld: globalisatie →
klimaatprobleem, economische crisis
- Welk antwoord zal het liberalisme bieden?

Utilitarisme *

- Mill: schadebeginsel
- Daarnaast: streven naar maximaal geluk voor de hele samenleving
- Maar: wat als minder geluk voor de een meer geluk voor de ander oplevert?
- Wat als ongeluk voor weinigen het geluk voor velen kan vergroten?

Zelfbepaling

- Demonisering, computer games, films → geweld?
- Hoe te bepalen?
  - Dubbelblind onderzoek?
- Hoe te voorkomen?
  - Wapenverbod → minder wapengebruik
- Welke rol speelt de vrije wil?

Wat houdt een vrije wil in? *

- Rationele keuzes of pure willekeur?
- Determinisme of goddelijke inblazing?
- Materialisme: de natuurwetten bepalen alles
- Regressie: wie bestuurt de bestuurder?
- Epifenomeen: niet meer dan een illusie?
- Compatibilisme: niet één verhaal maar twee

Het vrije woord

- ~~Grenzeloze vrijheid is geen vrijheid~~
- Wat is goed, wat verkeerd?
  - Concept 'goed' - definitie 'goed'
- Vrijheid van opvatting goed en slecht
- Maar: wat is goed en wat slecht qua meningsuiting?
- Vrijheid van meningsuiting = vrijheid om te twijfelen

Wat je zegt ben je zelf *

- Kant: categorisch imperatief
  - Als je iets beweert moet je dat ook op jezelf toepassen
- Wettelijke orde: niet overtreden, wel aantasten
- Schadecriterium: belediging, laster, leugens
- Mikpunten: staat, groepen, individu

Godsdienstvrijheid

- Alle overtuigingen toestaan?
- Moet de staat een oordeel vellen over een geloof?
- Zijn er harde criteria? (boerkaverbod omdat dat het functioneren hindert)

Godsdienstvrijheid? *

- Welke rol speelt de geschiedenis?
  - Vgl. drugswetgeving: verschil alcohol en (andere) drugs
- Gelegenheidswetgeving?
  - Neef - nicht huwelijk verbieden?
- In hoeverre zijn onze wetten christelijke wetten (homosexuele leraren)?

Rationaliteit / empathie

- Ethics of care / ethics of justice
- Principles / consequenties
- Jongens: ethische rationalisten
- Meisjes: ethische pragmatisten

Wel of niet principes? *

- Hoe hard moeten principes zijn?
- Expliciet uitzonderingen aangeven?
- Beslissingsbevoegdheid uitvoerders van wetten (hardheidsclausules)?
- Hiërarchie van principes?
- Pragmatisme: waar is wat werkt

Toonmatigers

- Matiging / polarisatie
- Redelijkheid / retoriek
- Hoe kun je je op een redelijke manier verzetten tegen onredelijkheid?

Mening of dialoog? *

- Wat te doen als een ander zich niet aan de regels houdt?
  - Zelf ook regels overtreden?
  - Cordon sanitaire?
- Krijgt de onredelijke altijd zijn zin?
- Waar vindt het populisme zijn voedingsbodem?

Schipperen of scheiden? *

- Wat is de betekenis van onderscheidingen als goed / slecht, waar / onwaar, mooi / lelijk?
- Impliceert het voortdurend bijstellen van principes ook een voortdurende verbetering?
- Moeten we volmaaktheid nastreven?
- Wat is volmaaktheid?